

Коханка французького лейтенанта

КУПИТИ

Події найвідомішого роману Джона Фаулза відбуваються за часів вікторіанської Англії, в містечку Лайм-Реджис, де автор мешкав з 1968 року.

Чарльз Смітсон, імпозантний і заможний лондонський джентльмен, заручений із красунею Ернестіною Фрімен, донькою багатого і успішного бізнесмена. Незадовго до весілля, прогулюючись набережною, вони зауважують самотню жіночу постать, що вдивляється в море. Це так звана коханка французького лейтенанта, особа, яку місцеві буржуа вважають трохи божевільною і засуджують за нібито аморальну поведінку. Зустрівшись з нею поглядом, Чарльз потрапляє в тенета почуттів, що їх і сам не може досягнути, а майбутній щасливий шлюб тепер здається йому неправильним і неможливим.

Автор залишає відкритий фінал, запропонувавши читачеві кілька варіантів розвитку подій.

Вступне слово до незакінченого роману
(1969)

Дія роману, який я нині пишу (під робочою назвою «Коханка французького лейтенанта»), відбувається приблизно сто років тому. Я не вважаю його історичним романом — цей жанр мені не вельми цікавий.

Узявся за нього я чотири чи п'ять місяців тому, відштовхнувшись від візуального образу. Жінка стоїть у кінці безлюдної набережної і дивиться на море.

І все. Цей образ зринув у моїй голові якось уранці, коли я ще не встав із ліжка і наполовину спав. Я не пригадую жодного подібного епізоду з мого життя (чи з мистецтва), хоча багато років я колекціонував маловідомі книжки і забуті картинки — усілякий винесений морем мотлох останніх двох чи трьох століть, сувеніри минулого життя, і з цього, гадаю, могли прорости густі хащі, звідки сходять на берег свідомості подібні образи.

У моїй уяві часто спливають такі міфопоетичні «стопкадри» (вони майже завжди статичні). Я на них не зважаю, бо саме в такий спосіб можна найкраще дізнатися, чи справді ці двері відкриваються у якийсь новий світ.

Тож і цей образ я проігнорував, проте він повертався. Непомітно він перестав спадати мені на думку, і я почав свідомо згадувати його, намагаючись аналізувати й припускати причини такої його владності.

Цей образ був, безперечно, таємничий. Був він і неясно романтичний. Також — мабуть, через цю останню рису — він, здавалося, походив з іншої доби. Та жінка уперто відмовлялася визирати з вікна залу очікування в аеропорту — тільки дивилася зі старовинної набережної, а оскільки я мешкаю біля такої і її добре видно з глибини мого саду, скоро та старовинна набережна зробилася цілком конкретною. Та жінка не мала ні обличчя, ні якоїсь вираженої сексуальності. Проте вона була вікторіанкою, а через те що я завжди бачив із нею той самий довгий статичний кадр, де вона стояла спиною, це був ніби докір вікторіанській добі. Вона була парія. Я не знав, що за переступ вона скоїла, але хотів її захистити. Так, я почав у неї закохуватися. Чи, може, в її позицію. Важко сказати.

Цей непорожній (в переносному сенсі) жіночий образ прийшов тоді (восени 1966 року), коли я вже працював над іншим романом і мав плани на ще три чи чотири. Він вдерся в моє життя, але так потужно, що скоро перешкодою почала радше здаватися раніше запланована робота. У письменстві слід враховувати таку випадковість натхнення — і коли працюєш над чимсь (і відбувається непередбачуваний розвиток персонажа, з'являються незаплановані епізоди тощо), і в роботі загалом. Правило таке: покладайся на випадок і страшися незмінного плану.

Необхідний письменнику порок — нарцисизм чи то пак пігмаліонізм. Персонажі (і навіть ситуації) схожі на дітей чи коханок: їх потрібно ненастанно пестити, опікуватися, слухати, споглядати, захоплюватися.

Вся ця діяльність обтяжлива для активного партнера, тобто письменника, і тільки подоба любові здатна подарувати енергію. Люди кажуть: «Хочу написати книгу». Але самого тільки бажання написати книгу, навіть дуже палкого, недосить. Недосить навіть сказати: «Я хочу бути одержимим власними творіннями».

Усі природні, уроджені письменники одержимі своєю уявою в архаїчно-магічному сенсі задовго до того, як починають навіть думати про письменство.

Такий принагідний генезис порушує, мабуть, усі правила креативного письма і здається у кращому випадку наївним, а в гіршому — незрілим. Ортодоксальний метод, наскільки я розумію, полягає в тому, щоб визначити, що саме ти хочеш сказати, тоді — який досвід ти маєш, а потім пов'язати одне з іншим. Я вдавався до цього методу і починав з аналітично виснуваної теми і низки персонажів, кожен з яких представляв певну ідею, проте робота над таким рукописом поступово сходила нанівець. «Маг» (написаний перед «Колекціонером», який теж постав з єдиного образу) народився з цілком буденної поїздки на віллу на грецькому острові. Тоді не сталося нічого навіть віддалено незвичного. Проте у підсвідомості я раз у раз повертався туди: щось мало там статися, щось, що свого часу не сталося зі мною.

Чому це мала бути саме та конкретна вілла і саме та конкретна поїздка серед багатьох тисяч інших можливих стартових майданчиків, мені невідомо. Всього місяць тому мені показали недавні фотографії тієї вілли, де тепер ніхто не живе — і це була просто порожня вілла. Таємнича значущість, яку вона мала для мене п'ятнадцять років тому, лишається таємничою.

Коли насінина зав'язалася, до її пророщування мають стати раціональний розум і знання, культура й усе інше. Не можна створити світ з палкого інстинкту — тільки з холодного досвіду. Саме з цієї вагомості причини чимало романістів не пишуть нічого до чи пишуть найкращі речі після сорока років.

Мені дуже важко писати, якщо я не певний, що маю попереду кілька абсолютно вільних днів. Усі візити, будь-які вторгнення, будь-які щоденні справи неймовірно дратують. Так відбувається під час створення першої чернетки. Першу чернетку «Колекціонера» я написав менше ніж за місяць. Іноді виходило по десять тисяч слів за день. Звісно ж, значна частина тексту була написана погано і потребувала нескінченних покращень і виправлень. Створення чернетки і її виправлення настільки різні, що заледве належать до однієї царини діяльності. До закінчення першої чернетки я ніколи не проводжу жодних «досліджень»: щоб почати, важливо мати лише потік, історію, наратив. А з матеріалом для дослідження ніби плаваєш в гамівній сорочці.

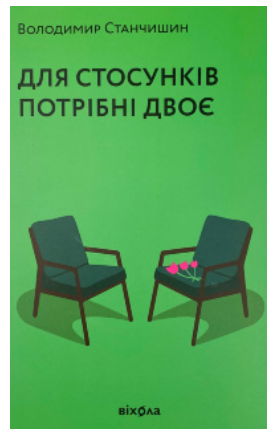
На етапі виправлень я стараюся дотримуватися певної дисципліни. Я змушую себе виправляти коли хочу і коли не хочу. До певної міри що більше неохоти і відрази відчуваєш, то краще — бо будеш до себе прискіпливіший. Найкраще редагувати тоді, коли від письменства вже нудить.

Але всі ці поради старших письменників завжди тримати дисципліну й писати по тисячі слів на день попри настрій я знаходжу до абсурдності пуританськими і непрактичними. Писати — це ніби їсти чи кохатися, це не штучний, а природний процес. Якщо бажаєте, писати треба, коли є настрій, і жодним чином не можна, якщо є тільки відчуття обов'язку.

Рекомендована література

Найбагатший чоловік у
Вавилоні

Для стосунків потрібні
двоє

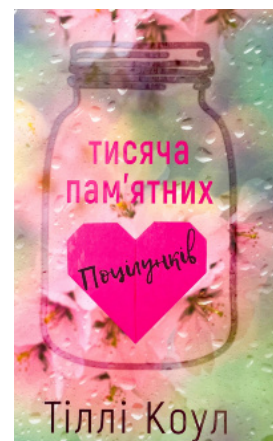
Стіни в моїй голові.
Жити з тривожністю і
депресією

Цивілізація. Як Захід
став успішним

Антикрихкість. Про
(не)вразливе у
реальному житті

Тисяча пам'ятних
поцілунків

Перейти до категорії
Проза

КУПИТИ